

Olsson, Patrik, 1970-. - *Ömse sidor om vägen: allén och landskapet i Skåne 1700–1900* / Patrik Olsson. - 2012. - ISBN: 978-91-86573-26-3. 307 s, bunden. Kostar 174:- på adlibris.

Patrik Olsson har gjort ett utmärkt arbete med sin avhandling som behandlar allén och landskapet i Skåne 1700–1900 med särskilt fokus på 1750–1850. Vid en första snabb genombläddring av boken möts läsaren av ett flertal historiska kartor i färg. Jag som geograf har alltid haft ett stort intresse för kartor vilket också väcker min nyfikenhet. Avhandlingen är ett professionellt arbete som för läsaren kopplar fotografier (Mårten Sjöbäck bla), kartor och text på ett intressant och spännande sätt. Olsson har försökt visa på alléns betydelse i landskapet och analyserar och diskuterar alléer längs vägar i Skåne ur ett landskapsperspektiv. Läsaren får en ordentlig genomgång av nationell och internationell litteratur om allén som landskapsföreteelse. Avhandlingen är en kulturgeografisk avhandling med inriktning mot historisk geografi och landskapsgeografi, men författaren skriver att ämnet är tvärvetenskapligt vilket gjort det nödvändigt att realtera avhandlingen till landskapsarkitektur, trädgårds historia, konstvetenskap, agrarhistoria men även naturgeografi och trädvård. Detta gör det inte mindre spännande. Sambandet mellan natur, kultur och människa är centralt för avhandlingen.

Avhandlingen behandlar godsens, städernas samt byarnas landskap. Kart- och bildmaterial är en viktig källa genomgående i arbetet. Kartorna är presenterade på ett sådant sätt att det är enkelt att göra egna jämförelser mellan olika tidsperioder. Intressant är också användningen av GIS för jämförelse mellan historiska kartor från olika tidsperioder. Kartmaterialet består huvudsakligen av militära kartor, lantmäterikartor, ekonomiska kartor samt stadskartor.

I kapitlet om "Godsens landskap" analy-

seras 9 skånska gods. Valet har gjorts utifrån mängden källmaterial vilket varierar mellan de olika godsen. Krapperud är ett av de gods som används som fallstudie eftersom källmaterialet är omfattande. Här framkommer en hel del intressanta detaljer som sätter in läsaren i godsets och omkringliggande gårdars historia. Linné besökte Krapperud i sin *Skånska resa* år 1749, men berör inte alléer alls i sin beskrivning av Skåne vilket tyder på att alléer i mitten av 1700-talet var ovanliga. När det gäller "Städernas landskap" så är det de städer som under perioden 1700-1900 innehade stadsprivilegier som behandlas och här analyserar Olsson infartsalléer i jämförelse med städer ute i Europa. Djupare studier kring orterna Kristianstad, Landskrona och Malmö presenteras med kartor och fotografier. I kapitlet om "Byarnas landskap" analyseras alléer planterade utmed allmänna/privata/enskilda vägar. En fallstudie om Rutger Mackleans landskap kring byarna på godset Svaneholm och det landskap som formades med ett visst syfte och kanske tillhör de mest innovativa från slutet av 1700-talet.

Sammantaget har Olsson försökt svara på frågor som rör: Varför, var och när man planterade alléer och vilka trädslag som planterades. Alléerna är, fastslår författaren, underordnad det övriga landskapet, förstärker strukturer och samband och är resultatet av såväl av ett estetiskt ideal och en praktisk funktion. För att vara en avhandling är språket genomgående enkelt, vilket torde göra det lätt att ta till sig innehållet för gemene man. Avhandlingen är verkligen läsvärd, inte minst för alla oss som är intresserade av geografi och historiska kartor som källmaterial.

Patrik Olsson har genomgått forskarutbildning vid institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi vid Lunds universitet och varit knuten till Nordiska museets forskarskola. Patrik Olsson är idag verksam vid Regionmuseet Kristianstad patrik.olsson@regionmuseet.se

Bo Magnusson